

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Ходунова В.Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ДИТЯЧОЇ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

У вітчизняній літературі дитяча творчість визначається як явище художньої культури, а вивчення особливостей її проявів – важливою проблемою психолого-педагогічної науки.

У визначенні умов формування творчості вихідним є положення про соціальне успадкування психічних властивостей та здібностей, привласнення індивідом матеріальної та духовної культури, створеною людством. Це положення робить явним той факт, що психічне регулювання творчої діяльності здійснюється за допомогою дій, притаманних людині, які не можуть виникнути природним шляхом, а повинні бути привласнені дитиною.

Зазначений підхід щодо психічного розвитку дитини робить можливим визначення найбільш ефективних умов активування дитячої творчості.

Мета дослідження – узагальнити теоретико-практичний досвід активізації творчості дітей як відправний у їх подальшому розвитку.

Потреба в управлінні творчою діяльністю (нарощування творчого потенціалу) приваблює все більшу кількість дослідників різних галузей науки. Вона є предметом дослідження філософів, педагогів, психологів (Б. Ананьєв, В. Андрєєв, М. Бердяєв, В. Кан-Калік, О. Леонтєв, Б. Ломов, С. Рубінштейн, О. Савченко та ін.). Система здібностей в структурі особистості досліджувалася Л. Виготським, В. Дружиніним, В. Кліменко, В. Моляко та ін., проблема задуму в творчій діяльності була предметом наукового пошуку К. Дункер, П. Медведєва, О. Нікіфорової та ін. Сутність творчості як специфічного виду діяльності розглядалася в роботах М. Воллаха, Дж. Гілфорда, В. Давидова, Л.М. Когана, О.В. Кочерги, О.М. Матюшкіна, Я.О. Пономарева та ін. Комплексний підхід щодо вивчення проблеми творчості визначається без сумніву як єдино вірний.

Але із зазначених напрямків у розкритті цієї проблеми, як вважає значна кількість дослідників (Л. Виготський, О. Леонтєв, Б. Мейлах, Я. Пономарьов, Б. Теплов, П. Якобсон), вихідним є питання про розуміння художньої творчості як процесу, починаючи від його першої фази (зародження ідей та образів) до фаз проміжних та завершальних. При цьому дослідники відзначають його схожість за структурою й закономірностями послідовності здійснення з розвиненим творчим процесом.

На відміну від процесу творчості художника, процес дитячої творчості не дуже розгорнутий в часі. Творчий процес дитини відбувається на «одному диханні». Дитина дає швидко розрядку своїм почуттям і, на думку Л.Виготського, творить в один прийом [1].

Останніми роками чітко виокремлюється позиція безперечного визнання самоцінності дитячої творчості без слова «дитяча». Визначається право на рівноцінне існування світу дитинства і взаємодію зі світом дорослих на нових принципах [2].

А. Мелік-Пашаєв, З. Новлянська зазначають, що найголовніше значення в художній творчості має сама потреба в ній. Вона виникає при особливому емоційному зацікавленому ставленні до навколишнього світу, коли за формою, зовнішнім виглядом предметів і явищ діти відкривають внутрішній відгук на нього. За достатнього багатства таких вражень дитина може з більшим бажанням зобразити свої особисті переживання у створених нею образах [3].

Н. Ветлугіна визначає передумовою продуктивного творчого процесу формування художнього образного начала. Щодо цього вона виокремлює три етапи активізації творчості дошкільників: спостереження, у процесі яких розвивається уява дітей, необхідна для створення образу; творчий процес, пов'язаний з виникненням задуму і знаходженням засобів виразності для його реалізації; поява нової продукції та розуміння її оточенням [4].

О. Запорожець, Т. Комарова, В. Котляр, В. Мухіна, Н. Сакуліна, Є. Фльорина зазначають, що оволодіння образотворчою діяльністю може здійснюватися двома шляхами – самостійно і цілеспрямованим навчанням. Шлях самостійного навчання малоефективний і в багатьох випадках непередбачений. У цих умовах діти зіткаються із значною кількістю труднощів, оскільки діють за методом «спроб та помилок», внаслідок чого більшість з них довгий час залишаються на рівні примітивного оволодіння діяльністю.

Навчання як організований, науково обґрунтований і методично забезпечений процес, метою якого є формування готовності дитини до відповідної діяльності, розглядається як універсальна умова. Саме тому В. Мейлах вважає, що навчання здатне активізувати і підвищити інтерес до образотворчої діяльності [5].

Н. Сакуліна довела, що потрібен можливий пошук таких умов активізації творчості, які, з одного боку, збережуть переваги дитячої творчості, а з другого – допоможуть дитині оволодіти засобами самовираження. Лише в такому разі можливий повноцінний розвиток дитини і, зокрема, творчий [6].

У зв'язку з цим особливого значення набувають дослідження, пов'язані з розробкою змісту, форм та методів передачі дітям прийнятних для них норм реалістичного образотворчого мистецтва, навчання їх пізнанню і творчому відображенню дійсності з урахуванням особливостей розвитку їхньої психіки.

За ствердженням В. Котляра, успішність вирішення цих завдань сприяють як об'єктивні, так і суб'єктивні умови [7].

Об'єктивні умови полягають у створенні в групі дошкільного закладу творчої атмосфери, яка має свій вираз у доброзичливому ставленні однолітків і дорослих до творчих досягнень дитини; наявність кваліфікованої допомоги в опануванні нею основ творчої діяльності; наявна у розпорядженні дитини матеріальна база, яка дає можливість реалізувати творчий задум.

До суб'єктивних умов відносять духовну потребу дитини до творчої діяльності; морально-естетичну ціннісну орієнтацію дитини, яка виявляється у

вибірковому її ставленні до предметів і явищ навколишньої дійсності; належний рівень готовності дитини до реалізації творчого задуму.

Зазначені факти свідчать про необхідність формування у дітей, з одного боку, психічних процесів і утворень, забезпечуючи логіку творчого пошуку, постійне вдосконалення майстерності втілення художнього образу з іншого - активування умов формування дитячої творчості.

Як відзначає Л. Виготський, тільки там, де достатня розвиненість тих та інших якостей, дитяча творчість може розвиватися правильно і дати дитині те, чого ми поправу від неї очікуємо [1].

Творча діяльність дітей дошкільного віку є важливим чинником їх гармонійного становлення та розвитку. Теорією і практикою активізації творчості дітей нині накопичений значний досвід, який є відправним у подальшій розробці цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк. Книга для учителя / Л.С. Выготский. – М., 1998. – 272 с.
2. Петровский В.А. Личность в психологии / В.А. Петровский. – Ростов/Д., 1996.
3. Мелик-Пашаев А.А., Новлянская А.А. Ступеньки к творчеству / Мелик-Пашаев А.А., Новлянская А.А. – М., 1987. – 143 с.
4. Художественное творчество и ребенок // Под ред. Н.А. Ветлугиной. – М., 1972. – 287 с.
5. Мейлах В.С. Психология художественного творчества: Предмет и пути исследования / В.С. Мейлах. – М.: Знание, 1981. – С. 5-23.
6. Сакулина Н.П. Рисование в дошкольном детстве / Н.П. Сакулина. – М, 1965. – 214 с.
7. Котляр В.П. Основи художнього виховання дітей: навч. посіб. / В.П. Котляр. – Донецьк: вид. Ноулідж, 2010. – 223 с.

Худякова А.А.

студентка,

*Мелітопольський державний університет
імені Богдана Хмельницького*

МУЛЬТИМЕДІЯ ЯК ЗАСІБ ЕКО-СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ

Екологічна ситуація у світі, та, зокрема, в Україні, змушує серйозно замислитися над майбутнім Землі і людства. Проблема надання екологічних знань людству ще ніколи не стояла так гостро, як у наш час. Адже у техногенну еру необхідно змінити саме ставлення кожної людини до природного довкілля. Тому важливо починаючи з раннього дошкільного віку системно та спрямовано формувати екологічну вихованість особистості.

З народження перед дитиною природа відкривається як жива лабораторія, де можна спостерігати і вивчати життя її мешканців, спілкуватися, слухати спів пташок й шепіт вітру, помічати незвичайне у звичайному, радісно сприймати красу, навчитися оберегати та раціонально використовувати природні ресурси.